

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

83-31

11-53

N/1826

~~Handwritten scribbles in red ink, including a diagonal line and some illegible characters.~~

Handwritten text at the bottom left, possibly a signature or date, including the number 2.

~~Handwritten scribbles in black ink, including a diagonal line and some illegible characters.~~

1824

ՈՍՏԱՅՆԱՆԿ ԳՐԷՅՅԸ

ԵՒ

ՆՐԱ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

ՎԷՊ

Թարգ. Ա. Գ.

ԲԱԳՈՒ

Ն. ՄԱԼԱՑԷԵԱՆՅԻ ՏՊԱՐԱՆ.

1875

83-31

Ո-53

48

ՈՍՏԱՅՆԱՆԿ ԳՐԷՅՖԸ

ԵՒ

ՆՐԱ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

ՎԷՊ

1001
4562
ԲԵՆԷԿԵՆԻ ԳՈՂՈՒՆԻՔ» Գրչեց Կո-
նստ և Լարգճմանոստ

Ա. Քալանթարեանցից

ԲԱԳՈՒ

Ն. ՄԱԼԱՅԻԵԱՆՑԻ ՏՊԱՐԱՆ:

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԳԱՐԱՆ
Հ. Ս. Ս. Ս. Գրչեց Կոնստ
1875
1922
ՍՅԱՍԻՒՅՑԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

~~344~~

461-ԱՀ

Дозволено цензурою Троицкь 12-го

Августа 1874 года.

1

ՈՍՏԱՅՆԱՆԿ ԳՐԷՅՅԸ ԵՒ

ՆՐԱ ԸՆՏԱՆԻՔԸ.

I

Այս ոստայնանկի բոլոր բնակարանը բաղկացած էր մի բաւականին ընդարձակ, բայց խոնաւ և զազրալի սարդավից: Այդ սարդավը, կամ աւելի լաւ ասել մառանը, մտնելու համար պէտք էր իջնել մի քանի աստիճաններ, որոնք բոլորովին քանդոտուած էին և հնացած, Սննեկի մէջը շատ մուխ էր, որովհետեւ լուսա-

մուտները փոքր էին և կայքրուած թղթով. իսկ մէկն էլ բոլորովին ցեխտուած էր, որովհետեւ նրանք հողի հաւասարութեամբ էին շինուած:

Պատերը ցածր էին, մոխրագոյն, և օճոռքը փուչացած: Կահ կարասիք չկար. աչքի ընկնումէր առաջին անգամից միայն մի ոստայնանկի — մեքենայ (դաղկեահ), մի ծուռ մահճակալ և մի հին աթոռ, որը թէ սեղանի և թէ աթոռի տեղ էր բռնում: Մահճակալից բարձր

պատից կախուած էր աղքատ և պատռոտած հագուստ:

Մահճակալի վերայ փոխանակ բարձի գտնվումէր մի ծակ-ծակ տուրակ լքցուած դարմանով: Նրա վերայ պառկած էր բարակացաւով հիւանդ, բայց դեռ մատաղահաս մի կին. նրա մօտը մի սփռնած, ուռած երկու տարեկան երեխայ: Իսկ միւս ծծի-երեխան պառկած էր մօր կուրծքին ծծերի մօտ: Ինչպէս մայրը, այնպէս և երեխայն ծածկուած էին մի մազե-

դէն վերարկուով:

Տարուայ ձմեռ եղանակն էր,
խսկ սենեակը վառուած չէր. մի-
մեանց սխմելով մայր ու երեխան
աշխատումէին տաքացնել իրանց
սառած անդամները և սրահպա-
նուիլ մրսելուց:

Մեքենայի (դադկեահ) մօտ
նստած էր մի սղամարդ և աշ-
խատումէր սաստիկ եռանդով նա
սփռնածէր, նրա թշերը ներս էին
ընկած, և նա սաստիկ հազում
էր: Ժամանակ ժամանակ նա
յուսահատութեամբ մի հայ-

եացք էր գձում կնոջ վերայ, որ
ցրտից ու քաղցածութիւնից թու-
լացած արդէն քնած էր, և
յետոյ խեղճ մարդը էլ աւելի
եռանդով սկսումէր շարունակել
դործը, միայն երբեմն փոքր ինչ
դադարումէր, որ ձեռքերը տա-
քացնի իւր շնչառու թեամբ: Այս-
պէս էր խեղճ ոստայնանկի և
նրա ընտանիքի դրութիւնը, երբ
սկսումենք մէք մեր պատմու-
թիւնը:

Յանկարծ երեխան զարթնեց
և խղճալի ձայնով ասաց հօրը.

— Հայրիկ, քաղցածեմ, հաց տուր մի-քիչ.

— Շուտով, սիրելի՛ զաւակս, տխրութեամբ պատասխանեց հայրը, սպասիր մի րոպէ էլ, ես գործս կ'վերջացնեմ, նրանից փող կ'ստանամ և քեզ համար հաց կ'առնեմ.

— Հայրիկ, դու երեկ էլ այսպէս ասացիր ես շատ քաղցած եմ շատ քաղցած, դէհ հայր'իկ:

Ոստայնանկի սիրտը քեչ էր մնացել պատռուի կտոր կտոր.. նա սկսեց աւելի սաստկութեամբ աշ-

խատել:

— Բարեկամ, ջուր տուր ինձ փոքր ինչ խմելու, ասաց այս րոպէին նրա կինը թոյլ ձայնով.

Ոստայնանկը վերկացաւ, որ գնայ կժի կռեից, բայց նա կտարուած էր, նրա կտորները ընկած էին մի անկիւնում և ջուրը թափուած էր զեանին ու սառած:

— Այս ո՞վ է կտորել կուժը, հարցրուց ոստայնանկը յուսահատ ձայնով:

— Ես եմ կտորել, հայրիկ, տ-

սաց մանուկը, — մայրիկը կժի մէջ
երբեմն թացացնումէ Անտօնի
համար հացի պինդ կտորները,
երբ որ նա լաց է լինում: Ես
երեկ տեսի, որ տակին հացի կը-
տորներ են մնացել, ուղումէի
ուտնել, շատ քաղցած էի, նրա
համար կտորեցի:

Խեղճ ոստայնանկը դեռ ապ-
շած կանգնած էր.

— Լեզուս խորովուեց, մի կաթիլ
ջուր, Աստուծոյ սիրուն, հառա-
ջեց հիւանդ կիներ:

Ոստայնանկը ճարահատած

կտորատեց եղունգներով գեանից
սառուցի կտորներ և տուաւ
կնոջ, որ ազահու թեամբ խլեց
նրա ձեռքից:

— Հայրիկ՝ ապա ինչո՞ւ չ'ես աշ-
խատում, ասաց մանուկը, այդ-
պիսով շուտ չ'ես վերջացնիլ-ես
շատ քաղցած եմ:

— Ախ, զօրաւոր Աստուած,
կանչեց ոստայնանկը երկու ձեռ-
քերով մաղերը բռնած: Ախ ար-
դարադատ Աստուած, զօրացրու
ինձ... եթէ չ'է ես խեղճ զաւակ-
ներիս համար հաց կ'գողանամ:

—Սիրելիս, բարեկամս, մի գայ՝
Թակղոււիլ ճչաց հիւանդ կիւնը:

Ոստայնանկը արդէն դռնից
ուզումէր դուրս գալ. բայց կնոջ
խօսքերը նրան կանգնացրին, նա
յետ դարձաւ և սխտեց կրկին աշ-
խատել արտասուէնքներ թափե-
լով:

—Ախ եթէ բանտում լինէի, ա-
ւելի տաք ու կուշտ կ'լինէի ...
բայց ընտանիքս, կիւնս, զաւակ-
ներս—անի ով Աստուած.....

~~*~*

II

Սի կին բաւականին հարուստ
հաղնուած Աւզուստա անուենով
մտնումէր մի վաշխառու հրէ-
այի կրպակ, բաւականին հար-
կաւոր գործերի համար: Այդ
կինը ինքն աղքատ էր. բայց նշա-
նուած էր մի հարուստ երիտա-
սարդի վերայ: Երիտասարդը նը-
բան ընտրել էր իւր ամուսին
նրա խոհեմութեան և մաքրու-
թեան համար:

Հրէայի կրպակը, ուրտեղ մլտ-
նումէր: Աւզուստան, բաժանու-

ւած էր երկու մաս: Պատերի մօտ
 դրուած էին պահարաններ, որոնց
 մէջ կային շատ գրաւ դրած
 առարկաներ. շորեր, ձերմակեղէն-
 ներ, ամաններ, զարդարանքներ,
 դրեանք, զէնքեր, պատկերներ և
 ուրիշ շատ բաներ, որոնք ա-
 լանդ մնալով հրէայի մօտ նշա-
 նակեալ վարձատրութեամբ կրը-
 կին պէտք է յետ դարձնուէին
 տերերին:

Գուրսը արդէն մութէր, վասն-
 որոյ կրպակում վառվում էր
 մի մութ կանթեղ, մի շշի մէջ

էլ դրուած էր մի մոմ ձրազի
 փոխարէն:

Մտտարանի վերայ նստած էր
 ինքը հրէայ վաշխառուն Աբրա-
 համ անունով, վոքր հասա-
 կով, լղար մի մարդ: Նրա զըլ-
 խին կար մի սև դդակ. խակ աչ-
 քերին մի կանաչ ակնոյ, որ իւր
 մեծութեամբ ծածկում էր նրա
 դեղին երեսի մեծ մասը:

Սա խօսում էր մի բարձր, լղար
 և սիւնած մարդու հետ, որ
 նրան դրաւ էր տալիս երկու-
 կարժ (վելա МОТОКЪ) թէլ:

—Ազնի դուք 5 մանէթ էք ուղուում, բղաւումէր հրէան, — ազնի երկուսը ցէք կամենում, աւելի ցեմ տայ...

—Ախր երկու մանէթ քիչէ, յուսահատութեամբ պատասխանեց լղար մարդը, տուէք զօնէ չորսը, թէլը 10 մանէթից աւելի արժէ:

—Ազնի ինչ էք դուք ասում.... բայց եթէ ցլծարէք, այն զամանակ ես ինչ անեմ ազնի ասուցէք ինչդրեմ, . . . Այն զամանակ ես ձեր թելը պէտքէ ոցինց զնով ծախեմ . . . ես էլ աղ-

քատ մարդ էմ, խղճացէք ինձ էլ ցէ, ցորսը ցեմ տալ:

Անծանօթը տխուր կերպով նայումէր թելի վերայ: Հրէայի փոքր և խորամանկ աչքերը ակնոցների տակից նայումէին նրա վերայ:

—Աստուած իմ, կանչեց խեղճը — ինձ փող է հարկաւոր, շատ հարկաւոր է տուէք ինձ զօնէ 3 մանէթ: Ախ, եթէ իմանայէք դուք ես ինչ եմ արել իմ կնկաս ու երկխայոց քաղցածութիւնից մեռնելուց ազատելու

Համար, դուք այդպէս երկայն
չ'էիք ինձ ներդացնիլ: Դուք
լաւ զիտէք ինքներդ այս թելի
խսկական զինը:

— Էր, քո ասածը լինի, ասաց
հրէան առնելով խեղճի ձեռ-
նից թելը, դուք սարղեցիք իմ
սիրտը ձեր տխուր խոսքերով.....
ես էլ մարդեմ, էնդուր ցեմ
ուղում ձեզ վիրաւորել: Ազի
ես ձեզ կ'տամ էրկու մանէթ
ու կէս: Սա, ազի, վերցի խոս-
քըն է... եթէ կամենումէք ասա-
ցէք եթէ ցէ-զնաք բարեաւ, ես

զամանակ ցունիմ:

— Ախ, Աստուած իմ Աստուած
իմ ես էլ ժամանակ չ'ունիմ....
դէհ շուտով տուէք փողերը....

Հրէան շուտով մի երկա-
թի նշան կպցրուց թելերին և
դրաւ պահարանում. յետոյ
Համարեց փողերը և տուաւ
անձանօթին:

Խեղճը նայեց նրա վերաւ
զարմացմամբ և հարցրուց.

— Իսկ միւս փողերը:
— Աւելի ց'կայ, պատարխանեց
հրէան: 7/31 1922

— Դուք կամենումէք ասիւր ինձ
երկու մանէթ ու կէս տալ:

— Դէ, էլ, ինց ես ասում, այդ
պէս է էլի, վեց ամիս զամանա-
կուայ կ'գայ սահ մէկ մանէթ
մէկ արասի ու մէկ սահի: Ազի
էդպէս ցէ, խնդրէմ ասացէք:

— Ինչպէս, բարկութեամբ բղա-
ւեց խեղճը, 6 ամիս ժամանա-
կում 100 տոկոս և այն էլ
զլիսից էք դուրս գալիս:

— Ինց էք դուք բղաւում,
սառնասրտութեամբ հարցրաւ
հրէան, ազի ցէք ուզում, վեր-

առէք ձեր թելը յետ: Ես
թէ, և աղքատ, բայց ծամարիտ
մարդ եմ: Լաւ, եթէ ցեցը ուտի
ձեր թելերը այն զամանակ ովէ
պատասխանատու, դուք թէ ես...
ի հարկէ դուք, որովհետեւ ես
մեղաւոր չեմ, եթէ ցեցը ու-
տի, բղաւեց հրէան. իսկ վո-
ղի և գողութեան համար ես
եմ պատասխանատու... խնդրեմ
ասացէք... ես էլ եմ ուզում
հաց ուտել. ու ձրի ոցինց ցեմ
ուզում տայ: Ազի ուզումէք
թէ ցէ, ասացէք:

Մահվան դունատութիւն
 ծածկեց խեղճ անծանօթի երեսը:
 — Փողերը տուր այստեղ, անի-
 ծեալ ջհուդ, բղաւեց նա որո-
 տաձայն: Իսկ հրէան հանգիստ-
 ու հանդարտ մօտիկացաւ սե-
 ղանին, գրիւր թաթախեց մի
 փոքրիկ աղտոտ թանաքամանի
 մէջ գրեց և գրաւականի ձե-
 ուացազիրը:
 — Ինցպէսէ ձեր անունը, ազն,
 հարցրուց հրէան:
 — Ոստայնանկ Գրէյֆ կամաց
 ձայնով պատասխանեց խեղճը:

Աւզուստան բոլոր այս ժամա-
 նակս մի անկիւնում կանգնած
 էր, վախենալով որ իբան ճա-
 նաչնէ: Նորան սաստիկ շարժեց
 այս տխուր տեսարանը: Խեղճի
 ձայնը նրան ծանօթ էր երևում
 բայց նա այնու ամենայնիւ
 չկարողացաւ մտաբերել թէ
 երբ ու ուր է տեսել նրան.
 Բայց լսելով նրա անունը խ-
 կոյն միտքը եկաւ, որ նա մի
 ժամանակ ծանօթ էր նրա ծը-
 նողների հետ և շատ անգամ
 նրան տեսել է դործարաններում:

Ոստայնանկը խոր հառա-
ջանքով ստացաւ փողերը և
զրաւականը: Կա շուռ եկաւ և
յուսահատութեամբ ծափ տո-
ւեց: Այս վերջի բանը արդէն
բոլորովին շարժեց Ավգուստայի
սիրտը. նա իսկոյն մօտեցաւ
նրան և հարցրուց:

— Ճանաչու՞մէ՞ք՞ դուք ինձ...
միթէ՞ ձեր դրութիւնը այդպէս
վատ է:

Ոստայնանկը նայեց Աւ-
գուստայի վերայ և ճակատը
սկսեց շփել, իբր թէ չ'հասկա-

նալով նրա ասած խօսքերը:
— Միթէ՞ ճշմարիտ դուք չ'էք
մտաբերում Ավգուստային:
Դուք ծանօթ էիք իմ ծնողնե-
րի հետ:

Ոստայնանկը դեռ շփումէր
ճակատը, յետոյ ասաց յան-
կարծակի:

— Թողէք, ինձ մի պահէք
խնդրեմ. եթէ ես մի քանի
րոպէ յետանամ, կ'ինս և երե-
խայքս քաղցածութիւնից կ'ը-
մեռնեն:

Այս ասելով նա սանդուխք

ներով վալեց տուն, կարծես խե-
լադարուած:

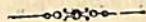
Աւգուստան կարեկցու թեամբ
նայումէր նրա ետեկց: Միայն
թշուառութիւն քաշողը լաւ կը
հասկանայ խեղճի ծածուկ վիշտը,
ցաւը. վասնորոյ Աւգուստան շու-
տով հասկացաւ, որ թէլը չի
պատկանում ոտայնանկին. այլ
երևի տուած էր նրան զործելու
մի զործարանապետ:

Նա վախնում էր այդ զործի
վատ հեռեանքներէց, վասնորոյ
մտքումը դրաւ հրէայից առնել

այդ դրաւը ու դարձնել ոտայն-
նանկին:

Բայց վաշխառուն չէր հա-
մաձայնվում, որովհետեւ ոտայն-
նանկին ձեռացադիր էր տուած.
որով նա կարող էր յետ պահան-
ջել:

Փոքր ինչ մտածելով Աւգուս-
տան վճուեց այս բանը թողնել
մի ուրիշ օրուայ, աւելի յարմար
միջոցի և իւր զործերը վերջաց-
նելով հրէայի հետ, դուրս գնաց:

III

Մեք արդէն գիտենք, որ խեղճ ոստայնանկ Գրէյֆը զրաւ էր գրել դործարանապետի տուած թեր, որ իւր ընտանիքը ազատի սովի մահից: Նրա խիղճը սատարիկ նրան տանջում էր ամենայն մի թեթեւ ձայնից նա. դողում էր: Խեղճը գիշեր-ցերեկ նստած աշխատումէր, որ կարողանայ այնքան փող ստանալ, որ կարողանայ զրաւը յետ առնել և նրանով ազատուի ամօթից ու պատժից: Եթէ նրա արածը

պատահաբար յայտնուէր, խեղճ ոստայնանկը կորած էր:

Առաւօտը դեռ շատ վաղ էր: Ռատայնանկը բոլոր գիշերը նըստած էր մեքենայի մօտ աշխատումէր. առաւօտեան դէմ նա այնքան դադրածէր, որ մանածը ձեռքին գլուխը յածացաւ կուրծքի վերայ և մտաւ միծանր և անհանգիստ քնի մէջ:

Նրա հիւտնդ կինը պառկած էր մահճակալի վերայ. նրա շրնչառութիւնը անհաւասար էր և ծանր: Նրա մօտ պառկած էր

ծծի երեխան, ոսնների մօտ
մանուկը և քուրձի տակ աղ-
ջիկը:

Լուսացաւ: Ոստայնանկը քը-
նած էր դեռ կանթնդը չհանգ-
ցրած, ինչպէս երևում էր սաս-
տիկ ու սարսափելի երազ էր
տեսնում, խոր հառաջանք և
խօսքեր էր երբեմն դուրս գալիս: .
— Ինչպիսիք ինձ բղավում էր նա
կցկտուր ձայնով— դթացէք.....
կինս, որդիներս, զաւակներս,
քաղցածութիւն, արիւն. . . ով
Աստուած:

— Յակովբ, Յակովբ. հանգստա-
ցիր, թոյլ ձայնով ասաց կինը
այդ ինչէ քեզ հետ. դու քնած
ես:

— Արիւն . . . արիւն . . . շա-
րունակում էր խեղճը բղաւել:

— Աստուծոյ սիրուն զարթնիր,
Յակովբ, կինը կանչեց պինդ ձայ-
նով, այնպէս որ իսկոյն սկսեց
հաղել:

Ոստայնանկը զարթնեց, նա-
յեց շուտով չորս կողմը, սաստիկ
ախ քաշեց և կամաց ասաց.

— Փառք Աստուծոյ, սա միայն

երազ էր: Ինձ երևում էր, իբր թէ
զործարանապետը կամենում էր
ինձ դատաստան դնել թելի հա-
մար և ես սպանեցի նրան:

— Սիրելիս, դու չափազանց շատ
ես աշխատում. . . հը—ինչ կա-
նենք մեք, եթէ դու էլ հի-
ւանդանաս:

— Ապա ինչ անեմ . . . ախ
սարսափելի երազ . . . սա երևի
նրանից է, որ ես ձեռքերս ու-
զում էի մխել արևնի . . . և
հիմակ էլ դեռ թելի վերայ մը-
նացած եմ արևան հետքերը. . .

— Ես էլ սարսափելի երազ էի
տեսնում, ասաց ոստայնանկի
կինը, ինձ երևում էր, իբր թէ
դազաղում պառկած եմ. . . Սար-
սափելի երազ է. բայց եթէ
ձյմարիտ լինէր, ես կ'ազատուէի
չարչարանքներից:

— Այնու, ես ինչ եմ կարող անել
առանց քեզ, ո՞վ պետք է հո-
գայ այն ժամանակ զաւակներիս
վերայ, տան վերայ

— Լաւ, մի թէ՛ ես հիւանդ կա-
րող եմ հոգալ տան վերայ. . . . Եւ
բացի դա ուր է՞ տունը:

— Դու կ'առողջանաս, Աստուած ողորմած է . . . Ախ ես շատ քնելի դործս դեռ վերջացած չէ . . . ես չ'եմ գիտում, ուրանդից կարողեմ այսօր մի կտոր հաց գտնել . . .

Վերջի խօսքերը չ'լսուեցին, որովհետև մեքենան կրկին սկսեց սուաւ շարժուելու և ոստայնանկը սկսաւ աշխատել:

— Էյ, Աննա բղաւեց նա մի փոքր լռութիւնից յետ:

— Մի՛ զարթնացնիր՛, ասաց կիներ, նա երևի ամբողջ օրը աշխա-

տել է և երեկոյեան ուշ պառկեց քնելու:

— Սուա է, պատասխանեց ոստայնանկը ստիպմամբ սառնասրտութեամբ. ես ամենեւին չ'եմ պառկել . . . ես մենակ ամենը չ'եմ կարող անել . . . ինձ լար չ'ունիմ. էյ, Աննա վերկաց:

Աղջկը վերթռաւ և սկսեց ուղղեցնել թմրած անդամները:

— Կէհ շուտ, քրթմնջաց հայրը, եկ այստեղ ծոյլ:

— Ծըմարիտ չէ, հայրիկ, կանչեց դարձնելով մանուկը, դու ինքդ

ևս ծոյլ: Ես փոքր ինչ առաջ
զարթնեցի և տեսի, որ դու
քնած ես:

— Հայրիկ, ասաց լացի ձայնով
աղջկիւր, աչքերը շփելով, թող
տուր մի ժամ էլ դեռ քնեմ: ...
Իմ ձեռքերս երեկուանից ցա-
ւուամեն:

Այս խօսքերը շարժեցին սաս-
տիկ հօր սիրտը և նա ասաց
քնքշու թեամբ.

— Զաւակ'ս, ես շտապում եմ: ...
Իսկ բոլոր լարերը դուրս են
եկել. եթէ դու ինձ չ'օգնես, մէք

էլի կ'քաղցածանանք:

— Ե՛հ դու քնիր Աննա, ասաց
յամառ մանուկը, աշխատիր, մի
աշխատիլ — մէք հենց էլի քաղ-
ցանուամենք:

— Ինչպէ՞ս քեզ ամօթ չ'է Անտօն,
ասաց մայրը թոյլ ձայնով. միթէ՞
քեզ հայրիկը չ'է՞ հաց տւողը:

— Տալիսէ. բայց քիչ:

Աղջկիւր կամաց-կամաց վեր-
կացաւ:

— Ծ'հ ինչպէս ցուրտ է, ասաց նա
մօտիկանալով հօրը . . . հայրիկ
առաջ տուր ինձ փոքր ինչ ու-

տեմ, եթէ չէ ես չեմ կարող
աշխատել:

Ոստայնանկը վերկացաւ և
վեր առնելով պատուհանից կոշա-
սև հացի մի կոոր մի փոքր կոտ-
րեց և տուաւ խեղ ձ' աղ ջկան:
Նա ազահութեամբ կերաւ լւր
բաժինը և սկսեց աշխատել . .

IV

Մի քանի ժամ շարունակ
հայր ու աղջիկը աշխատումէին
լուռ և առանց ձանձրանալու:
Ժամը 10 ին մի մարդ դուռը

զարկեց: Փոստոյիօնը մտաւ սե-
նեակը ե. մի նամակ տուաւ:

— Նամակ, կանչեց ոստայնանկը
վերկենալով տեղեցը. յետոյ նա-
մակը ձեռներու մը շրջելով, նա
ունքերը վերայ տուաւ և հար-
ցուց.

— Ձեզ հարկաւոր է սրա համար
մի զրօշ (երկու կօպէկ):

— Այո, պատասխանեց փոստոյի-
օնը:

— Ուրեմն ես կարողեմ նամա-
կը ընդունել:

— Ձէք կարող . . . ուրեմն զրե-

ցէք, որ չէք ընդունում:

— Ես ո՛չ գրիչ ունիմ, ո՛չ թանաքաման . . .

— Վաս է . . .

— Սիրելիս, ընդունիր նամակը, ասաց կինը, կարելի է նրանով է մեր բաղդը . . . : Սրանից էլ թշուառ էլ ոչինչ չեկարող լինել:

Ոստայնանկը լուռ շարժեց գլուխը և գնաց կնոջ մահճակալի մօտ: Գօշակի տակից հանեց նա մի շոր, որի մէջ ծածկուած էին մի քանի պղնձէ փողեր, որոնցով պէտքէ գրաւը յետ առ-

նուէր, և մի գրօշ տուաւ փոստալիօնին:

— Մի գրօշ էլ պակասեց, ասաց ոստայնանկը, մօտիկանալով լուսամուտին և բանալով նամակը, բայց ով դիտէ, կարելի է նրա մէջ զանազան լաւ համբաւներ էին:

Նա սկսեց կարդալ. «15 մարտի 18 . . . »

«Եթէ ոստայնանկ Յակովբ Գրէյֆը այսօր ժամը մէկին չի բերիլ նրան տուած թելը շինած թէ չ'ընտած, նրա վերան գան-

դաս է առաջարկուելու պօլի-
ցիին:

«Գօտֆրիդ Ստենդալ և Ընկ.»

Ոստայնանկը սկսեց կարդալ
պինդ ձայնով. բայց երկրորդ
շարքում նրա ձայնը կտրուեց...
Շուտով կարդաց մինչև վերջ,
կսկրծանքով ձեռները բաց թո-
ղաւ և նամակը ընկաւ գետին:

Նա կանգնած էր, կարծես
որոտմունքից սարսած էր... Բոլոր
նրա ջանքը զուր դուրս եկան...
զուր էր նա աշխատում, զուր
էր քաղցած մնում... ամօթանքը

մեծ — մեծ քայլերով մօտիկա-
նումէր:

Յանկարծ մի սարսափելի ձայն
դուրս եկաւ նրանից և սաս-
տիկ շփոթուած ընկաւ նա ա-
թռի վերայ:

— Ի՞նչ եղաւ քեզ, ասա՛, Աս-
տուծոյ սիրուն, բղաւեց կինը
բարձրանալով անկողինքի վերայ:

Մահուան գունատութիւն
ծածկեց խեղձի երեսը. նրա աչ-
քերը փակուեցան . . .

— Մայրիկ — հայրիկը, մեռնումէ
կանչեց ազ ջիկը և վերթուշելով

տեղիցը ընկաւ ծուռների վերայ
հօր ոտների մօտ

— Հայրիկ մի մեռնիլ, բղաւնց
փոքրիկ Անտօնը:

Ժողովելով վերջին ոյժը հիւ-
ւանդ կինը անկողնից դուրս
թռաւ, բայց սենեկի մէջ տե-
ղում ոյժից ընկաւ և նա յուշա-
թափուկն խոնաւ գետնի վերայ.
Երախայքը միասին բղաւնցին,
որով հայրը ուշքի եկաւ:

Վայրենի կերպով վերկացաւ
նա իւր տեղից, նայեց շուրջը.
նրա աչքերը ընկան կնոջ վե-

րայ և նա յուսահատ ձայնով
ասաց:

— Աստուած տայ, որ նա մեռնի
նա չարչարանքներից կազատուի.

Դժուարութեամբ բարձրացրաւ
նա անզգայ կնոջը և դրաւ ան-
կողնի մէջ: Յետոյ հանելով գոր-
զի (խալչի) տակից բոլոր ժո-
ղոված փողերը և գդակը դնելով,
դուրս թռաւ փողոց, ուշք չ'ը-
դարցնելով երեսայոց վերայ: Գրէյ-
Ֆը գնումէր վաշխառու հրէայ
Աբրահամի մօտ:

Խեղդուողը մի դարմանիցն էլ

է բռնու՛մ, որ ազատութիւն
դանի:

Գրէ յՅը յուսով էր, որ հրէան
կ'իղձայ նրա վերայ և կ'տայ
նրան մանած թելը, այն պայ-
մանով, որ մնացած կէս մանէ-
թը յետոյ վճարի:

V

Վաշխառու Աբրահամը նե-
ղացած էր. նրան խաբելէր մի
փողոցի աղայ մինչև մէկ մանէթ:
Աբրահամը, որ ինքն էր առհա-
սարակ խաբում ու բիշներին, կամ

կողոպտում խղճուկներին, այժմ
սաստիկ զանգաովումէր մարդ-
կանց չարութեան և ցածրու-
թեան վերայ և երդուեց այնու-
հետև ո՛չ մէկին չ'հաւատալ, թէ
և մինչև այն ժամանակ էլ ճըշ-
մարիտը ասած նա ո՛չ մէկին
առանց դրաւի չ'էր տալիս.

Ուրեմն ոստայնանկը շատ ան-
յարմար միջոցում էր եկել:

Ոստայնանկը աչքերը ար-
տասունքներով լիքը աղաչում էր
հրէաին տալ նրան մանածը և երդ-
ւում էր, որ մինչև շաբաթ օրը

անպատճառ կտայ նրան պահանորդ կէս մանէթ:

Հրէան լուռ մէր նրան սառնասրտութեամբ և հանդարտութեամբ քթախոտ քաշելով երբ ոտայնանկը խօսքը վերջացրաւ հրէան ասաց.

— Էդ ինց նոր բան է՞, մանածը տալ, ազի սպասել մինցե սառաթ օրը:

— Օվայմիր— միթէ ինձ յիմարես գտել: Սաքաթօրը բերէք ինձ բոլոր փողերը այն զամանակ ես ձեզ կ'հաւատամ, այն զամանակ

մանածը կ'տամ: Ազի սա ինց բան է Ես ոչ մէկին ցէմ հաւատում, ո'չ մէկին. բոլորը խաբերայ—էն. . միայն փողն է ծամարիտ խօսում. . . զնաք բարեաւ:

— Աստուծոյ սիրուն, խղճացէք ինձ վերայ, աղաչումէր ոտայնանկը, եթէ դուք զիտենայիք ես ինչ դրութեան մէջ եմ, այն ժաման. . . խղճացէ՛ք, դրթացէ՛ք ինձ վերայ:

— Յի կարելի, ցի կարելի, համառութեամբ պատասխանեց հը-

բէան, իմ գրքիս մէջ ցի գրուած զթութիւն... զթութիւնը իրա տեղում, իսկ զործէրը իրա տեղում... Նայեցէ՛ք, ահա այստեղ գրած է այս մարդիս տուած է այսքան, գրաւը այսքան... Ուրեմն ինցու՞ եմ ես գրում, եթէ գրաւը տալու եմ քեզ: Ոցինց ցէմ գրիլ—անկարգութիւն կ'լինի... Ազն բերէք կէս մանէթ էլ—ազն կարգին կ'լինի.....

—Աստուած իմ, Աստուած իմ, հառաջեց խղճուկը մասները

կոտրելով:

—Գիտէք ինց, ասաց հրէան—ես խղճումեմ ձեզ... լաւ մէկ սղորմութիւն էլ կ'անեմ յետոյ ուխտումեմ, որ...

Յուսոյ մի նշոյլ վայելց ոսոյս նանկի երեսին:

—Նս ձեզ կտամ ձեր մանածը, ասաց հրէան, եթէ դուք կ'ըրերէք մի ուրիշ գրաւ: Ըբ կարող էք թէ ցէ:

Ոստայնանկը յուսահատութեամբ ձեռքերը ցած թողեց:

—Ուրտեղեց՞ ես վեր առնեմ

ուրիշ գրաւ. բղաւեց նա, մնացել է գրաւ Կենամ երեխայքս ու կինս:

— Ուրեմն ես օգնել ցեմ կարող, վերաբերեց վաշխառուն, ուսերը թափտալով: Դուք խեղճ մարդ էք, ես էլ եմ խեղճ մարդ, ձեզ ողինց ցունեք, ազի ես էլ ցունեմ:

Ուրեմն աւելի կռուել հարկաւոր ցէ. և գործը թողնենք այնպէս, ինցպէս որ կայ: Ազի ծամարիտ՝ ցեմ ասում:

— Վերջին անգամ աղաչումեմ

ձեզ Աստուծոյ անունով, ճշտումէր խեղճ ոստայնանկը, ընկնելով վաշխառուի ոտները:

— Աղաթեցէք խեղճ ընտանիքս ամօթից և բանտից... Մանածը իմը չէ, նա առել եմ ես գործարանապետից որ գործեմ... նա այժմ պահանջումէ ինձանից, զթաց...

— Գլուել է, բղաւեց հրէան վախութիւնից եւ գնալով: Ես ինց գործ ունիմ գործարանապետի հետ: Ազի առանց փողի ցեմ տալ... Դուս կորէք,

դուք երկիւ զալի մարդ էք, եթէ
ցէ ես կուզարկեմ՝ պօղիցէյսկուն
կանչելու... Յ վայ-միք:

Այս ասելով, Աբրահամը
մտաւ միւս սննեակը և դուռը
փակեց, բայց դո՛նի ծակով
նայումէր, որ խեղձին ձեռքից
չ'թողնի:

Ոստայնան կը վերկացաւ նրա
երեսը սփռնած էր, աչքերը լե-
քն կին ասելու թեամբ և յուսա-
հատութեամբ: Հրէայի ծունկը
ընկնել . . . այլքան ցածու-
թիւն և նա այնպէս՝ վարուի.

նրա արիւնը խտնուած էր . . .
նա կամենում էր վրէժխնդիր լե-
նել. բայց մտաբերելով կենը և
երկիւայքը. հասաւեց և դուրս
եկաւ վաշխառուի կրպակից:

Սաստիկ յուսահատութիւն
էր օիրում նրա վերայ, երբ նա
տուն դարձաւ: Երակայոց ձայ-
ները նրան ուշքի բերաւ:

—Ախ, հայրիկ, լաւ է որ դու
եկիր, կանչեց աղջիկը. մտիկ
արա՞տես մայրիկը ինչպէս սփռա-
նած է . . . նայի՛ր, ինչպէս
պինդ բռնած է փոքր եղբորը

. . . նա մեզ հետ էլ չի խօսում . . . :

Ոստայնաներ մօտեկացաւ կրնոջ մահճակալին և ձեռքը դրաւ կնկայ սրտին: Աինը ազատուել էր աշխարհի չարչարանքներից. . . նա մեռած էր:

VI

Ոստայնանկի կնոջ երազը կատարուեց . . . նա մեռաւ . . . Բայց ծծի երեխան ղեռ կպած էր անզգայ ղիակին . . .

Անշարժ դէմքով նայում էր

ոստայնաներ մեռած ամուսնոյ վերայ . . . նա բոլոր անձով դողում էր նրա վերայ յանկարծ ցուրտ էր գալիս, յանկարծ տաք: Նա թշուառ էր և մի արտասուենք էլ չկար, որ նրան նեղութիւնները թեթեացներ: Մեքենայաբար ընկաւ նա հանգուցեալի անկողնի մօտ ծնկների վերայ, և սարսափելի կերպարանքով նայելով երեխայոց վերայ ստաց խոր ձայնով:

— Խեղճ՝ զաւակներս . . . ձեզ էլ աւելի մայր չունիք:

Այս խոսքերից յետ նա մնաց
անշարժ . . . վերջին հարո-
ւածը, ամենասաստիկը և ամե-
նասարսափելին լինելով բոլորովին
յաղթեց նրան, նա խելագարուեց:
Վաստիկ լուսթիւն էր փրում
ոստայնանկի տանը: Արեւոյքը
միմեանց սխմելով կանգնած էին,
առանց շարժուելու և ակամայ
երկիւզով նայումէին հօր ու
մօր վերայ . . . Առաջինը կո-
րել էր բարոյապէս, երկրորդը
Ֆիլիկիապէս, այսինքն առաջինը
խելագարուել էր, երկրորդը մե-

ռել:

Յանկարծ զուռը վարկեցին:
Որովհետեւ պատասխանող չկար,
վասնորոյ մի բուռից յետ զու-
ռը բացուեցաւ և սենեակը
մտաւ մի մատաղահաս երիտա-
սարդ: Լաւ հագնուած և միա-
միտ գէմքով:

—Այս տեղ է կենում ոստայ-
նանկ Գրէյֆը, ասաց նա բա-
րակ ձայնով:

Ոստայնանկը նայումէր խելա-
ղարուած, կնիկան վերայ և
չ'պատասխանեց:

— Եւ ուղարկուած եմ «Ստէնդայլ
 և ընկ.» հաշուէսնեակից. իմա-
 նայու պատրաստ է գործուածը,
 ասաց մատաղահաս մարդը վար-
 դաջրով օժած թաշկինակը դնե-
 լով քթին, որ վատ հոտը
 չ'զգայ:

Գործարանապետի անունը
 լսելով ոտայնանկր ետ մտիկ
 տուաւ: Նայելով փոքր ինչ դե-
 ուհաս իմաստակի վերայ, նա
 պինդ ձայնով և վայրենարար
 ծիծաղեց:

Խեղճ անձանօթը վախեցաւ.

և խկոյն յետ դարձաւ ու դուրս
 եկաւ: Տան առաջ կանգնած էր ~
 Պարոն Ստէնդայլի կառքը: Գոր-
 ծարանապետը ընկած էր վախուկ
 բարձերի վերայ, որոնք ծածան-
 վումէին անզղեական զսպանակ-
 ների վերայ և ժպտալով ծխու-
 մէր Հալաննայի սիգարա: Գեղե-
 ցիկ ձիաները ոտները խփումէին
 սառած դեանին:

— Հը ինչէ՞ Ս. յլ դօր՛՛՛, հարցրուց
 գործարանապետը, երբ նրա
 գործակատարը դուրս եկաւ ու-
 տայնանկի տնից:

— Զարմանալի բան, Պարոն Սաէնդայլ. ոստայնանկը չողածէ հիւանդ կնկայ մահճակալի մօտ և փոխանակ պատասխանի ծիծաղեց: Նս սարսափեցի . . . ևս կարծումեմ նա խելաղարուածէ: — Հէնց, այդպէս էլ կ'լինի, ասաց դործարանապետը, խփելով զետին մի զեղեցիկ դաւազան ոսկէ ծայրով— ևս զխտեմ այդ անպիտաններին: Նս երևի մէջն է արեւ մանածը և մեզ անխորձ է համարում: Իրան խելաղարուած համարելով ուզումէ խա-

բել: Նս նրան կ'սովորեցնեմ. զնանք ինձ հետ միասին նրա սենեակը:

Պործակատարի օգնականու թեանը Պարոն Սաէնդայլը դուրս եկաւ կառքից և դաւազանին վերայ թեք ընկնելով զնայ ներս:

— Յուհ, — այս ինչ դարչահոտու թիւն է, ասաց նա իջնելով խոնաւ աստիճաններով մտնա նը: Յետոյ դռան մօտ կանդ առաւ ոսկեայ ծխախոտասուփից փոքր ինչ քթախոտ քաշեց և

ասաց զործակատարին. «բացէք դուռը»

Երկուսն էլ մտան մութ և խոնաւ մառանի մէջ:

Ոստայնանկը դեռ չողած էր և ուշագնաց նայում էր կնկայ դիակի վերայ: Անճանօթներին տեսնելով երախայքը մտան մահաճակալի տակը:

— Գարեաւ քեզ Գրէյթի, ասաց զործարանապետը դռան մօտ կանգնած: Ոստայնանկը լռած էր չէր սպասասխանում:

— Է՛յ դու ծոյլ միթէ չես

չտում . . . ես հարցնումեմ, ուր է մանածը: Պատասխան չկար:

— Ա՛յ դու, անպիտան, բղաւեց զործարանապետը մօտիկանալով աւելի մօտիկ և բռնելով շորից. — Գո՛ղ, ասա, ինչ ես արել մանածը:

Երեխայքը վախութիւնից դողում էին:

— Դու ծախել ես, թէ խմելու ես տուել, արբեցո՛ղ, բղաւում էր զործարանապետը աւելի բարձր:

— Սուսս . . . մի բղաւէք —

կամաց պատասխանեց ուսուցիսն.
կը--իմ կինը հէնց էս է որ քնեց
. . . սուսս . . .

Այս խօսքերից յետ դործա-
րանապետը նայեց մահճակալի
վերայ և սարսափով ետ գնաց:
Խեղճ հանգուցեալի դէմքը քա-
շած չարչարանքներից բոլորովին
այլակերպովել էր . . . :

—Օհ՛օ— քրթմնջեց Պարոն
Ստէնդայլը գնալով դռնի մօտ
—նա ճշմարիտ որ մեռած է....
ին՛չ անսխտանու թիւն է: Գնանք
Այլղօրֆ, ես չեմ կարողանում

համբերել այս հոտին . . . ճխա-
խոտի տուփը ինչ եղաւ . . .
գնանք Այլղօրֆ, գնանք:

Երկուսն էլ խսկոյն հեռացան:
Լուռ կերպով նրանք անցան
սրահով բայց կառքի մօտ դոր-
ծարանապետը կանգ առաւ և
ասաց.

—Ան՛ ես մանածը բոլորովին
մոռացայ նրան հարցնելու:
—Դէհ Այլղօրֆ գնացէք և
ասացէք ուսուցիսնկին, որ ես նը-
րան տալիս եմ երեք ժամ էլ ժա-
մանակ . . . բայց եթէ նա այդ

Տիջոցումն էլ չ'ներկայացնի մա-
նածը դործարանը, ես պօլիցիին
խմաց կ'տամ:

— Պարոն՝ Ստէնդայլ—պատաս-
խանեց Այլգորֆը խղճութեամբ,
թողէք խղճուկին այդ մանածը
— երկու կարժ թէլը ձեզ չ'են
սնանկացնիլ . . . նա առանց
այն էլ սաստիկ դժբաղդ է:

— Ինչ, Այլգորֆ—լսեցէք, դուք
ինձ մօտ ծառայումէք ո՛չ թէ
ինձ խորհուրդներ տալու, այլ . . .
Դուք գիտէք իմ կանոնները,
ո՛չ մէկին ոտատեղ չ'տալ, եթէ

չ'է, այս աւազակները ինձ կ'ը-
քանդեն: Գնացէք . . .

Գործակատարը դարձաւ մա-
ռանը և կատարեց նրա հրա-
մանը:

— Ինչ՞ բղաւեց ոստայնանկը և
աչքերը բոցոտեցին—պօլիցիա՞ . . .
Տժբախդ զաւակներիս զրկումէք՞
իւրեանց հօրից . . . Ամօթանք
խայտառակութիւն, իսկ ո՞վ կ'ը-
թաղի իմ խեղճ կնոջս, իսկ ո՞վ
կ'հոգայ զաւակներիս համար:
Միթէ՞ նրանք էլ պէտք է քաղ-
ցածութիւնից մեռնեն . . .

խղճացէք, զթացէք, ողորմեցէք
 . . . : Ես կ'դարձնեմ մանածը,
 ճշմարիտն եմ ասում կ'դարձնեմ:
 բայց ոչ շուտ շարժ օրից . .
 Ողորմեցէք . . . :

Գործակատարը ուսերը թափ
 սուռաւ և հեռացաւ:

Մի բոպէից յետ գեղեցիկ
 կառքը հեռացաւ ոստայնանկի
 տնից:

Պարոն Ստէնդայլը գնաց
 նախաձաշելու: Այդ օրը նրա
 համար բերուած էին լաւ
 ոստրէներ . . .

VII

Ոստայնանկը քնաց մինակ —
 իւր հանգուցեալ ամուսնոյ և
 քաղցած զաւակների հետ: Նա
 յուսահատ կանչումէր, հեկեկու-
 մէր, կատաղաբար, . . . յան-
 կարծ լռեց, նայեց չորս կողմը
 վայրենական դէմքով և մեքե-
 նաբար նստաւ աշխատելու կըր-
 կին . . . Այդ ամենասաստիկ
 և անյաղ թելի սովորութիւնը
 յաղ թեց մինչև անգամ ամենա
 զօրաւոր հողիկան վրդովմունք-
 ներին:

Հասկանումէր նա արդե՞օք
 ո՞ւմ կամ ինչո՞ւ համար էր
 աշխատում Ի՛հարկէ ո՛չ
 —որովհետեւ նա գիտէր, որ մի
 քանի ժամից յետ պէտքէ բան-
 տարկուէր պօլիցիից . . . : Նա
 աշխատումէր առանց նպատակի
 անզգայաբար, մոռացածէր բոլոր
 աշխարհը, իւր դրութիւնը, իւր
 ապագան և — աշխատումէր զար-
 մանալի հանգստութեամբ , . .

Մառանի մէջ սաստիկ լռու-
 թիւն տիրեց: Սոտայնանկի կըն-
 կայ դիակը դեռ զորզի վերայ

ընկած էր առաջուայ դրու-
 թեամբ երեխան զրկած իւր սա-
 ռած կուրծքի վերայ:

Մանուկը և աղջիկը սխմած
 էին միմիանց մահճակալի ետե-
 ին և երկիւղով նայումէին կամ
 հօր, կամ մօր վերայ:

Ոստայնանկը սառնասրտու-
 թեամբ ետ բացեց մի քանի թե-
 լեր և մեքենան շրխկշրխկաց և
 շարժուեց կրկին . . .

Անխելք խղճուկը անհոգ
 սկսեց երգել . . . :

Յանկարծ դուռը զարկեցին

— Օհօ, քրթմնջաց ոստայնանկը:
 — Նրանք արդէն գալիս են իմ
 յետևից: Ներս համեցէ՛ք. ա-
 սաց ու շարունակեց երգել:
 — Ներս համեցէ՛ք, կանչեց նա
 բարձր ձայնով, տեսնելով որ ո՛չ
 մէկը ներս չ'է մտնում նրա
 հրաւերին:

Պուռը բացուեցաւ և մա-
 ռանը մտաւ լէյտնանա Շթէյն-
 Ֆորտը և Աւզուտան: Աւզուտ-
 տան պահած էր իւր ձեռքին
 մանածը որ ոստայնանկը դրաւ
 էր դրած հրէախմօտ:

Ոստայնանկը յետ նայեց, տե-
 սաւ իւր մանածը և վերթռաւ:
 Աչքերը փայլեցին, ուրախու-
 թիւնը սփռուեց բոլոր զէմքի
 վերայ և ընկնելով մատաղահաս
 օրիորդի մօտ, խլեց նրա ձեռքե-
 ռից. և կանչեց — Օհ-իմ մա-
 նածս՛:

Պինդ սղմելով նրան իւր
 երկու ձեռքերով, ոստայնանկը
 երկայն ժամանակ նայումէր մա-
 նածի վերայ . . . Անկարելի է
 նկարագրել այն, ինչ որ այս բո-
 պէին կատարվումէր նրա հո-

զւոյ մէջ:

— Իմ մանածը, կրկնեց նա հե-
թեթալով ներքին ուրախու-
թիւնից — ես ճշմարիտ մարդ եմ.
Առէ՛ք — առէ՛ք բոլոր իմ փողե-
րըս:

Այս խօսքերը ասելով նա
հանեց զբազանից այնքան նեղու-
թեամբ ժողոված փողերը և
զրաւ Աւզուստայի առաջ աթո-
սի վերայ:

— Ես ճշմարիտ մարդ եմ, կրկնեց
նա և իբրև խելագար դուրս
թռաւ սենեկից:

Այժմ մէք պէտք է բացա-
տրենք ընթերցողներին, թէ ինչ
կերպ Աւզուստան հասաւ խրդ-
ձուկին օղնութեան:

Աւզուստայի ամուսին լէյտե-
նանդ Շթէյնֆորտը, այդ օրը
տարել էր նրան հիւրանոց. բայց
զանազան պատճառներով նրանք
աւելի չ'ուղեցան մնալ հիւրա-
նոցում, ուրտեղ շատ օխտիբ էր
նրանց համար:

Յետ դառնալով տուն Աւ-
զուստան խկոյն մտաբերեց իւր
պատահմունքը ուստայնանկի հետ

նա իւր մարդու հետ միասին
իրենց սեպհական գործի համար
գնաց հրէայի մօտ, որ յետոյ
համողի և մարդուն ոստայնան-
կին օգնելու:

Աշխատու Արրահամը շատ
շատ ուրախացաւ նրանց լու-
վարվեցողութեանը իւր հետ և
ասաց:

—Ահա, մի տասը բոպէ սրա-
նից արաց, եկաւ այստեղ մի ան-
պիտանը—որ ինձ մօտ զրաւ էր
դրած ուրիտի մանածը և ու-
ղումէր, որ ես յետ դարցնեմ . . . :

Տուր հա տուր, ամա ինձ
ստացաւ:

—Ախ, Աստուած իմ, ասաց յան-
կարծ Աւգուստան մտաբերելով
խղճուկին—դուք ոստայնանկ Գը-
րէյի համարէ՞ք խօսում:

—Հրամներս—սատ անպիտան
մարդ է—երկիւղալի մարդ:

Աւգուստան իսկոյն պատմեց
բոլորը լեյտենանաին: Նրա պատ,
մութիւնը սաստիկ շարժեց երի-
տասարդի սիրտը նա իսկոյն ա-
ռաւ զրաւը երկւլատիկ փող
տալով: Եւ յետոյ հրէայից իմա-

նալով. թէ ուր է կենում Գրէյ-
ֆը, իսկոյն ուղեորուեցաւ այն
տեղ Աւզուստայի հետ:

Ետէյնֆորտը նայեց առաջ
փոքր ինչ ատելութեամբ: այս
բանին, յետոյ նրա դէմքի վերայ
մի սաստիկ կարեկցութիւն երև-
եցաւ:

Ինչպէս հարստութեան մէջ
ասլրած երխտասարդ, նա չ'էր
կարողանում երևակայել իրան
ոստայնանկի նեղ զրութիւնը.
նա զիտէր խղճութիւն բառը
միայն—բայց երբ մտաւ ոստայ-

նանկի մառանը նա այն ժամա-
նակ միայն հասկացաւ, տեսաւ
ինչ է դա:

Նրա վերայ շատ մեծ ազ-
դեցութիւն արին փոշիոտ, ազ-
տոտ և ցեխոտած պատուհան-
ները, որոնց միջով մտնումէր մի
բարակ լոյս:

Սննկի յատակը կաւից էր,
անկարգ. լիքը ծակծուկներով:
Պատերը ցեխոտ և խոնաւու-
թիւնից ծածկուած բորբոսով.
Ծուռ մահճակալ, չ'կաին ա-
թոռներ, դորդը պատռոտած և

նրա վերայ ընկած մի սփռնած
ու կապոյտ գիակ. գիակի վե-
րայ ծծի երեխայն, մահճակալի
նաւին կապերանների մէջ հի-
ւանդ երեխայքը . . :

— Աստուած իմ, ասաց վերջա-
պէս Շիթէյնֆորթը կիսաձայն. —
Միթէ այստեղ մարդիք ե՞ն ապ-
րում . . . Ես այստեղ, ճշմա-
րիտն եմ ասում, իմ ձիաներիս
թոյլ չ'էն տալ:

— Այո, այստեղ մարդիկ են ապ-
րում. և ցոյց տալով պատու-
հանի վերայ սե ու կոշտ հացի

մի կտոր, աւելացրեց Աւզուստան
— ահա նրանց միակ կերակուրը:
— Այս տժբաղը կինը երևի
քաղցածութիւնից է մեռել—
ասաց Շիթէյնֆորթը մտկանա-
լով անկողնիքին— բայց մէք մի
ձաշի այնքան ենք վճարում,
ինչքան այս ընտանիքը մի ամ-
բողջ շաբաթուայ համար:

— Մինչև մի ամսուայ և 2
ամսուայ— ասաց Աւզուստան և
մտիկացաւ երեխայոց:

Խեղձերը այնպէս վաշրենի
և վախկոտ էին, որ սարսափած

բղաւեցին . . . նրանց ձայնը
զարթնեցրաւ ծծի-երեխային, նս-
լաց եղաւ և սկսեց գլխովը
պտռել մօր ծծերը:

—Օհ-սարսափ-կանչեց Շթէյն-
Ֆորտը-Սիրելի Աւգուստա, վեր-
առ երեխային դիակի վերայից:

Պժուարութեամբ կարողացան
նրանք հանելու երեխային սրխ-
մած գրկից: Յետոյ նրան դրին մի
ուրիշ տեղ, ուր մի քանի բոպի
կանչուտուելով, խեղճ արարածը
քնեց թուլութիւնից և քաղցա-
ծութիւնից

VIII

Վարչապէս Գրէյֆը ստ դու-
ձաւ և հեթեթալով ասաց.

—Այժմ ես կրկին ճշմարիտ
մարդ եմ.—Փառք Աստուծոյ—
պօլիցիան ինձ հետ ոչինչ գործ
ունենալ կարող չ'է . . . Ոհ
Աստուած իմ . . . չ'զիտեմ
ինչպէս ձեզ յայտնեմ իմ շնոր-
հակալութիւնս—աւելացրեց նա
բռնելով Աւգուստայի ձեռքերը
—Տէր Աստուածը կ'վարձատրի
Ձեզ որովհետեւ դուք ինձ ազա-
տեցիք խայտառակութիւնից . . .

Գուք երևե ինքներդ հարուստ
 չէք. բայց ես կ'վճարեմ: Վեր-
 առէք այժմ այս փողերը . . .
 վերջացրաւ այսպէս Գրէյֆը ար-
 դէն խելքը զլուխը եկած:

— Սխալ վումէք, սիրելի Գրէյֆ,
 պատասխանեց մատաղհաս օրի-
 որդը — ո՛չ թէ ինձ, այլ այս պա-
 րոնին էք զուք պարտական
 ձեզ օգնականութեան համար:

— Ա՛հ — ներեցէ՛ք — ես մինչև ան-
 դամ ձեզ պլուխ չտուի . . .
 բայց առաջ երկիրդ, յանկարծա-
 կի պատահմունք, իսկ այժմ

ուրախութիւն . . . ո՛հ շնոր-
 հակալ եմ ձեզանից:

Այս ասելով նա բռնեց լեյ-
 տնանախի ձեռքը, որ համբուրի
 — Թողէ՛ք, Թողէ՛ք — ասաց Շթրէ
 յնժորտը ձեռքդուրս հ անելով-
 ես արդէն համոզուեցի, որ դուք
 ճշմարիտ մարդ է՛ք: Սա մեծ է
 ամենայն շնորհակալութիւնից . . .
 Սասցէ՛ք ինձ աւելի լաւէ, ին-
 չով է՛ք մտադիր դուք այժմ
 ապրելու, կամ ինչէ՛ք անելու.
 — Ին՛չ եմ անելու, պատասխա-
 նեց ուսույնանկը, որի խելքը

կրկին գլուխը եկաւ բոլորովին մտաբերելով իւր խեղճ դբու-
թիւնը — ես պէտք է աշխատեմ.
խեղճ զաւակներիս կերակրելու
համար . . . Բայց նախ ես
պէտք է թաղեմ իմ հանդուցեալ
ամուսնոյս . . . Կարծեմ, այն-
պէս էլ կ'թաղեմ զաւակներիս
մէկը միւսի ետեւից:

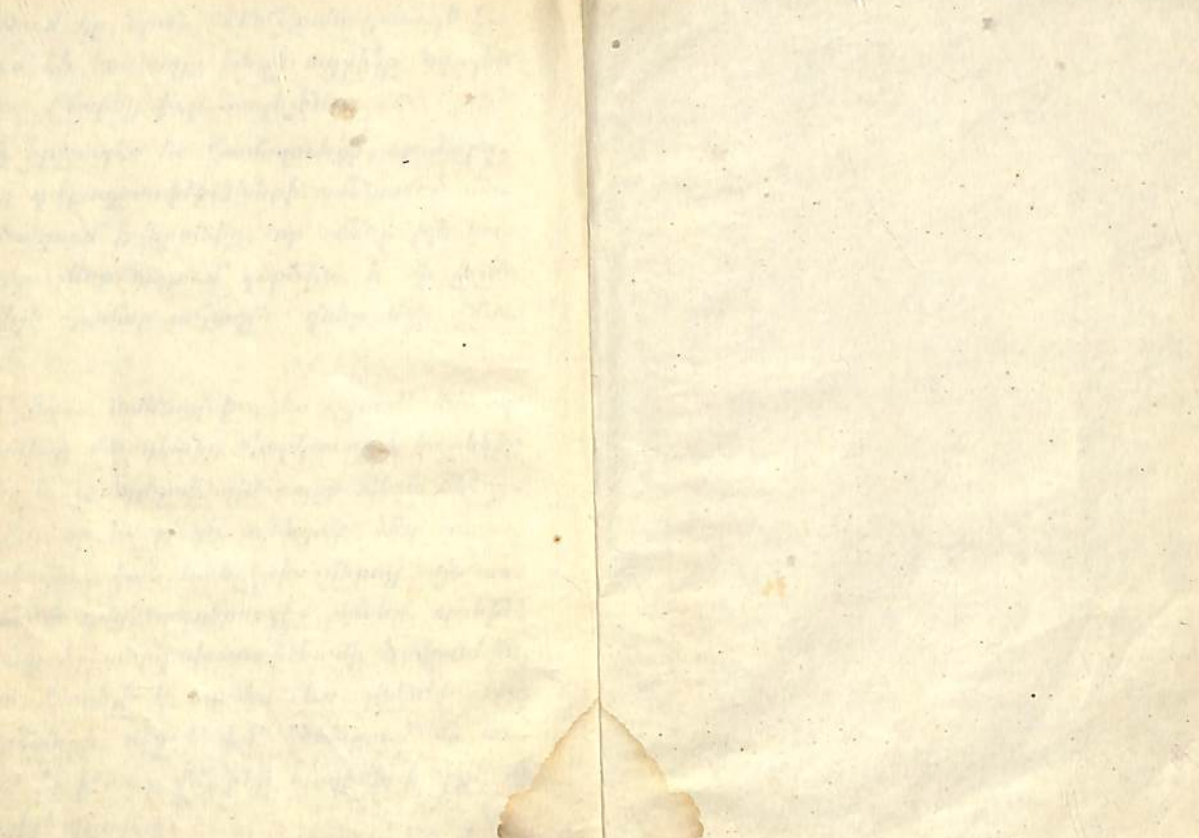
Ոստայնանկը վերջին խօսքե-
րը ասաց անյոյս և ամենակրս-
կծալի ձայնով. Շթէյնֆորտը
սաստիկ շարժուեց և ասաց.
— Լսեցէ՛ք ինձ այդքան չ'պէտ-

է յուսահատուիլ: Ես խօսեան-
ուամեմ ձեզ օգնելու . . . : Տո-
ւէ՛ք ինձ ձեր փողերը. ես նրանց
պէտք է պահեմ, իրրև յիշա-
տակ ճշմարիտ մի մարդու և
նրանք քեզ մեծ բաղդաւորու-
թիւն կբերեն: Բայց առաջին
անգամի համար առէ՛ք 100
մանէթ. թաղեցէ՛ք ձեր ամու-
սինը, զաւակներիդ տուէ՛ք առ-
աժամանակ մի տեղ և պտուեցէ՛ք
աւելի լաւ բնակարան: Ահա այս
օրիորդը ձեզ կ'օգնի ամենայն
բանում: Երբ սր այդ բոլորը կ'կա

տարուի-եկէ՛ք իմ մօտ խօսելու
թէ ինչ ով սէտք է սկսել պարա-
պուել . . : Ահա և իմ հասցէն:

Ոստայնանկը սառեց մնաց:
Նա նայումեր թէ փողերին, թէ
լեյանտին թէ Աւզուստային:
Ջերջիններս մինչև նրա ուշքի
դալը դուրս եկան:

— Շնորհակալ եմ քեզից սիրելի
Աւզուստայ-տասց Շթէյն Ֆարտը
մատաղահաս աղջկան, միայն
ասյօր ես իմացայ ինչ է աղքա-
տութիւնը և հաբստութեան
նշանակութիւնը:

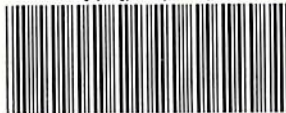

2013

2001

0015405
0015398

« Ազգային գրադարան

NL0015405

« Ազգային գրադարան

NL0015398

